ስለ ቤጃ ትግሬዎች

የቤጃ ጎሣ በአፍሪቃ ቀዳሚው ዘላን ሲሆን ከእርሱ ተከታዮችም የአፋር፣ የጋላ (ወረሞና) ሱማሌ ጎሣዎች ናቸው። በጥቅል መጠሪያ ቤጃ ስለሚባሉት ነገዶች በሰሜን ምሥራቅ አፍሪቃ ከቀይ ባሕር ጠረፍ እስክ ላይኛው ግብጽ አንስቶ ከኑቢያ የአባይ ሸለቆ በሰተምሥራቅ እስከ ኢትዮጵያ ሰሜናዊ ባሕር ምድር ድረስ ባለው ስፍራ ነዋሪዎች እንደነበሩ በጥንት ግብፅ የሂግሮሊፕስ ጽሑፋዊ ማስረጃ ሰንድ ከ2700 ዓ.ዓ ገደማ የተመዘገበው በተቀዳሚ ይጠቀሳል። የቤጃ ቋንቋም በደውያ ከአፍሪቃ-እሲያ የቋንቋ ቤተስብ ከካሚዊ ወይም ኩሻዊው ወገን ነው። ኩሻዊ ቋንቋዎች ከምዕራብ አፍሪቃ እስከ ጥንት መሶጵታሚያና ሕንድ ድረስ የተስፋፉ እንደነበረ የጥንት ሱመራውያን ሽብልቅያ ሥነ ጽሑፍ ዕውቅ ተመራማሪ የነበሩት እንግሊዛዊው ሄንሪ ረወሊንሰን ያደረጉት ጥናትና ምርምር ያረጋግጣል። በአፍሪቃ አህጉር የጥንት ግብፅ ፈርኦናዊ ሥርዎ መንግሥታት በተከታታይ በውጭ ወራሪዎች በተለይም በታላቁ እስክንድር መሪነት በ330 ዓ.ዓ የተጀመረው ወረራ እስከ 30 ዓ.ዓ ድረስ በግሪካች ቁጥጥር ሥር ቀጥሎም በተተኩት በሮማውያን የተገዥነት ቀንበር ሥር እስከ ባይዛያንቲን ዘመነ ክርስትና የሰባተኛው ክፍለ ዘመን ድረስ በቅኝ ተገዥነት ላይ የነበረችው ግብፅ ዳግም በአረብ እስላም ወራሪዎች ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ተይዛለች። በላይኛው የግብጽ ግዛት ቀይ ባሕር ዳርቻ አካባቢ ይኖሩ ከነበሩት የቤጃ ጎሣዎች ከፊሎቹ የሮማውያን ተገዥዎች ቀሪዎቹም ደግሞ በኢትዮጵያ የአክሱም መንግሥታት ገባሪዎች እንደነበሩ የሚያረጋግጡ ሰፊ የታሪክ ሰነዶች በግእዝ፣ በግሪክ እና በሳባ ቋንቋዎች የተመዘገቡት ዜና መዋዕላት ያስረዳሉ። በዚህም መሠረት ከአክሱማውያን ታላላቅ አጤዎች አንዱ በሆነው ንጉሠ ነገሥት ዒዛና ዘመን አልገብርም ብለው ያመጹትን የቤጃ ጎሣዎች ለማስገበር የተደረገውን ዘመቻ ዜና መዋዕሉ በሥፍራና በጊዜ ተለይቶ ሰፊ ታሪካዊ ሰነድ በድንጋይ ሰሌዳ ተመዝግቧል።

የአክሱሙ ንጉሠ ነገሥት በመጀመሪያው ባደረገው ዘመቻ አሥራ ሁለት ነባር አገሮችን ማለትም ጋዝ፣ ወይም ግእዝ፣ አጋሜ፣ አዋ፣ ሰገይ፣ ተዕሞ፣ ጋምቤላ፣ ዘነገበን፣ አገበ፣ ትማ፣ አታገወስ፣ ከለ እና ሰሜን ተብለው የተጠቀሱትን አካባቢዎች ሲያስገብር በሁለተኛው ዘመቻው ደግሞ በሰሜን ምዕራብ በቀይ ባሕርና በአትባራ ወንዝ መካከል ለዘን፣ ዘአ፣ ገበለ፤ አተልሞ፤ ቤጃ፣ ተንግናይቴ የተባሉትን ስድስት ነባር አገሮችን በማስገበር የመንግሥቱን ግዛት በአባይ ሸለቆ እስከ ኑቢያና ግብፅ ጠርፍ ድረስ አስፋፍቷል። የአጤ ዒዛና የጦር ሠራዊት ክፍሎችም መሐራ፣ ሀራ፣ ደመው፣ ፈልሀ፣ ጽራዕ፣ ህሌን፤ ምጤን፣ ዳኬን፣ ለኬንና ሰብራታ የተሰኙት በዘመቻው ተሳትፈዋል። ለአክሱም መንግሥት አንገብርም ብለው ያመጹትን ጥቂት የቤጃ ነገድ አባላትን በጦር ማርኮ በአክሱም አቅራቢያ በሚገኝ ስፍራ እንዳሠፈራቸውና መቋቋሚያ ብዙ ከብትና ቀለብ እንደተሠጣቸውም በዝርዝር ተመዝግቧል።

የቤጃ ነገድ ብዙ ንዑሳን ጎሣዎችን የያዘ ሲሆን እነዚህም አበበደ፣ አመረር፣ ቢሻሪን፣ ሀደንዳዋ፣ ቤኒ አሚር ቤጃ፣ ቤኒ አሚር ትግረ እና ባቢል ናቸው። በለው ከቤጃ ነገድ የሀደረብ ሥርዎ ግንድ

ወገን ሲሆን በሰባተኛው ምዕተ ዓመት ሁለተኛው አጋማሽ ዘመነ ክርስትና የከፊል ቤጃ ነገድ የቀይ ባሕር ጠረፉና የደጋማው አካባቢ አገር ማኅበረሰብ ሁሉ ዋና ባላባት ሽማግሌ ገዥዎች ሲሆኑ ተገዥውና ገባሩ ባሪያው ደግሞ በቤጃ ቋንቋ ትግረ ተብሎ እንደሚጠራ እነ አንድሬዘጅ ዛቦርስኪ (1960) ፤ አይከ ሃበርላንድ እና ሄልሙት ሽትራውብ (1963) በመስኩ ያደረጉት ምርምር ያስረዳል። ከበለው ጎሣዎች ወገን ከፊሉ በ13ኛው ክፍለ ዘመን ከደጋማው የሰሜን ምዕራብ ኤርትራ ክፍለ ሀገር ሲባር ወደ ደቡብ ምሥራቅ አዳል አገርና ምድር ሲሰደዱ የቀሩትም በስተምዕራብ ወደ ምሥራቅ ሱዳን ከሰላ አካባቢ ሠፍረው ነበር። እነዚህንም በ17ኛው ክፍለ ዘመን በፉንጅ የናብተብ (ጀሉን ቡድን) የመስፋፋት ዘመቻ ከአባይ ሸለቆ መኖሪያ ሥፍራቸው ሲባረሩ አንዱ የተዋከበው የበለው ቡድን በምጽዋ አካባቢ ቋሚ ሠፋሪ በመሆንና ይልቁንም ከኦስማን ቱርክ ቅኝገዥዎች ጋራ በመተባበር አዲስ የገዥ መደብ በመሆን የምጽዋ ጠረፉ አካባቢ ገዥዎች ናይብ (የአርኪኮ ነይብ ገዥ) ተብለው መቆየታቸው የተረጋገጠ ነው።

አስቀድሞ በኢትዮጵያ የአክሱም መንግሥት ቀጥተኛ ቁጥጥር ሥር ከነበሩት የቤጃ ጎሣዎች በደዊ ቋንቋን ሥር መሠረት በማድረግ የግእዝን ቋንቋ ቃላትን በመዘነቅ ቤጃ ቤኒ አሚር የትግረን ቋንቋ ፈጥረዋል። በሌላ በኩልም የቤጃ ቋንቋ (በደውኛ) ዘዬዎች ሐደኖአ፣ ሀደረብ እና ቢሸራን የተባሉት ይገኛሉ። ቤን አሚር ትግረ በምሥራቅ ሱዳንና በሰሜን ምዕራብ ኤርትራ ክፍለ ሀገር ባላው አካባቢ ሕዝብ እስከዛሬ የሚነገር ነው። ሐለንጋ የተባለው ንዑስ ወገን ምንም እንኳ አስቀድሞ የትግረ ቋንቋ ተናጋሪ የነበረ ቢሆንም ዛሬ ግን ቤጃኛ ወይም በደውኛ ብቻ ተናጋሪ ሆኗል። የቤጃ ጎሣዎች እንደ ኑቢያና ኖባ ከስድስተኛው ምዕተ ዓመት ጀምሮ የክርስትና እምነት አማኒዎች የነበሩት ሁሉ ወደ እስልምና የገቡት ከ14ኛው ክፍለ ዘመን ወዲህ በአረቦች የመስፋፋት ወረራና ዘመቻ ምክንያት ነው።

ስለሆነም ነው ዛሬ በእስልምና ሃይማኖት ተፅዕኖ ሳቢያ አንዳንድ የቤጃ ጎሣ ባላባቶች ዘራችንና የትውልድ ሐረጋችን ከቀይ ባሕር ማዶ ከአረቢያ አረብ ወገን ነን እያሉ የሚተርኩት። ይህ ዓይነቱ ተረት ተርት የተስፋፋው በቤጃዎች ዘንድ ብቻም ሳይሆኑ በአፍሪቃና እሲያ የእሳልምናን ሃይማኖት በተቀበሉት ልዩ ልዩ ነገዶች ሁሉ የትውልድ ሐረጋቸውን በቀጥታ ከአረቦቹ ነቢይ ወገን መቁጥር እጅግ በጣም የተስፋፋ እንደሆነ እነ አይከ ሃበርላንድና ሽትራውበ ያደረጉት የመስክ ጥናት ያመለክታል። ምን ቤጃ ብቻ ለምሳሌ የሰማሌ ልዩ ልዩ ጎሣዎች፣ እስላም ሃድያዎች፣ የሐረርጌ ቆቶ ጋላ ጎሣዎች፣ አፋሮች፣ የናይጄሪያ ሓውሳዎች፣ የፓኪስታን ጎሣዎች ወዘተረፈ ሁሉ ዘራቸውን ከአረብ ወገን ማድረጋቸውን መጥቀስ ይቻላል።

የትግረ ቋንቋ አፈጣጠር?

በመጀመሪያ ደረጃ የትግረ ቋንቋ የተፈጠረው በአዶሊስ የድል ሐውልት ላይ በሰፊው እንደተመዘገበው ያክሱም መንግሥትና ግእዝ ተናጋሪው ሠራዊትና መኳንንት በአካባቢው ማለትም ከመረብ ወንዝ በላይ ባርካና አንሰባ ሸለቆዎችና አምባዎች መሥፈር ከጀመሩበት ጊዜ አንስቶ መደቡ በደውያ ወይም ቤጃና ሳሆ ሆኖ ግእዝ ቃላትና አገባብ በላዩ የታከለበት ትግረ ቋንቋ ተፈጠረ (Conti Rossini (1913),

W.Muzingir; (1890), Andrezej Zaborski (1960)) ። በዚህም ሂደት ሴማዊ ባሕልና ቋንቋ ያገኙት ዘላን ቤጃዎች ማለትም የሐባብ አምስት ጎሣዎች እነ አስገደ፣ መፍለስ፣ ተክለ ኢየሱስ፣ ሀብተ ማርያም እና ሀብተ ኢየሱስ ክርስቲያን ያክሱም ገባሮች ሆነው ለብዙ ዘመናት ከቆዩ በኋላ በእስልምና ሃይማኖት መስፋፋት ምክንያት ሰልመዋል። (አለቃ ታዬ የኢትዮጵያ ሕዝብ ታሪክ 1927 ዓ.ም) ከነቢዩ መሐመድ ዕረፍት በኋላ ወራሾቹ የሆኑት የኡማያድ ካሊፋዎች የአዱሊስን ወደብ ለመያዝ በ640 ዓ.ም የላኩት የጦር መርከብ በአክሱማውያን መንግሥት ሠራዊት ተደመስሶባቸዋል። ሆኖም ግን ከ700 ዎቹ ጀምሮ የእስላም አረቦች የመስፋፋት ወረራ በቀይ ባሕር የንግድ መስመር፣ በግብፅና በመካከለኛው ምሥራቅ በከፍተኛ ደረጃ ተኪሂዷል። የዳሕላክ ደሴት በእስላም አረብ ሰፋሪዎችም ለመያዝ በቅቷል። የሥነ ቅርስ ጥናት ማስረጃ እንዳሚያመለክተው የአክሱም መንግሥት ታላቅ የወደብ ከተማ አዱሊስ በ8ኛው ክፍለ ዘመን ተቃጥሎ የንግድ ዋና ጣቢያ መሆኑ እንዳከተመ ተረጋግጧል።

ትልቁ የቤጃ ጎሣዎች ፍልሰትና ወረራዊ መስፋፋት በ8ኛውና በዘጠንኛው ክፍለ ዘመን ተከናውኗል። በሰሜን ምዕራብ በቀይ ባሕርና በአባይ ሸለቆ መካከል የነበሩት የአክሱም መንግሥት ገባሮች የቤጃ፣ የመረዌና የኖባ አካባቢያዊ መንግሥታት ዐምጸዋል። ከእነዚህም አምስት የቤጃ ኃይለኛ ጎሣዎች አንዱ ዛናፍጂ የተባለው በባርካ ሸለቁ በኩል ከፍተኛ ወረረ ፈጽሚል። ከዘጠነኛው እስክ 11ኛው ክ.ዘመን ስለ ቤጃ ጎሣዎች በታወቁት የአረብ ጸሐፊዎች የተዘጋጀው ታሪካዊ ሰነድ በስፋት ያስረዳል። በዚህም ረገድ በመጀመሪያ ደረጃ አል ያኩቢ (897 ዓ.ም)፤ በሁለተኛ ደረጃ ደግሞ ኢበን ሐውከልና አል ዩስዋኒ የሰሜን ኢትዮጵያ ልዩ ልዩ ጎሣዎችን በተመለከተ እጅግ ጠቃሚ መረጃዎችን ያቆዩልን ባለሙያዎች ናቸው። በሰሜን ምሥራቅ በቀይ ባሕር ምዕራባዊ ዳርቻና እስካ አባይ ወንዝ አቅራቢያ ቀድሞ የአክሱማውያን የአጤ መንግሥት ገባሮች ከነበሩት አምስት ነፃ የቤጃ ንዑስ መሳፍንት ግዛቶች እነዚህም ናቅስ፣ ባልቃን፣ ባዝን፣ ጃሪንና ካትብ የተባሉት እንደነበሩ ያረብ ታዋቂ ጸሐፊዎች መዝግበውታል።

በትግረ ተናጋሪ ቤጃዎች (ሐባቦች) አዝማችነት ያክሱምን ግዛት ደጋማውን ከመረብ ወንዝ በታችና በላይ ያለውን አካባቢ ዘርፈውና ወረው ግእዝ፣ አገውኛ፣ ዐማርኛ

ተናጋሪ በነበረው ሕዝብ መሓከል ከሰባተኛው ክፍለ ዘመን ጀምሮ በቋሚነት መስፈር ከጀመሩ በኋላ ነው የትግረኛ ቋንቋ ሊፈጠር የቻለው። አገሩም ቆላውም ደጋውም በግእዝ ትግሬ ተብሎ ሲጠራ በምድረ ባሕር ያለው ቆላማው ትግረ ሲባል በላይኛው ደጋማው አካባቢ ደግሞ መጤ ሠፋሪዎቹ ትግራይ ይሉታል።

ያክሱም ነገሥታትና መሳፍንት ጥንታዊ አገራቸውንና ዋና መዲናቸው አክሱምን ለቀው ወደ ደቡብ የዐማራና አገው ምድር ሸሽተዋል። ዐም ሐራ ማለትም ነፃ ሕዝብ ገዥነት እንጂ ተገዥነትን በምንም ዓይነት የማይቀበል ሆኖ ቀጥሏል።

ዘላን ሰፋሪዎች ግን ቁጥራቸው አናሳ ሆኖ በደጋማው አገር ከመረብ ወንዝ በታችና በላይ በነበረው የግእዝና አገውኛ እንዲሁም ዐማርኛ ተናጋሪ ብዙኃን ሕዝበ ክርስቲያን መካከል ሲሰራጩ ነው

ባሕሉን፣ ሃይማኖቱንና ቋንቋውን ወስደው የተዋሀዱት። ይህም ልክ የወሎ ነገደ ጋላ ራያና አዘቦ በ17ኛው ክ.ፍለ ዘመን በዐማራና በትግሬ አገር በወረራ መጥቶ ሲሰፍር ቋንቋውንና ሃይማኖቱን እንደቀየረው ሁሉ የቤጃ ወራሪዎችም በአክሱማውያን ግዛት ውስጥ ሲሰፍሩ ትግረን ከግእዝና አገው ከሳሆና ዐማርኛ ጋራ ዘንቀው ትግርኛ መናገርን የጀመሩት።

ለዚህም ዋናው ማስረጃ በሥነ ቋንቋ መሠረታዊ አጠቃላይ መርሆች ማለትም የቃላት መመሳሰል፣ የድምፅ አወጣጥ ወይም ሥነ ድምፅ (ፎኖሎጂ)፤ የሰዋስው ሕግ፣ የቃላት አሰካካ ወይም የሐረግ አሰራር (ሞርፎሎጅ) ረገድ የትግሪኛን ቋንቋ ሲመረመር የሚገኘው ውጤት ትግርኛ ትግረንና ቤጃን መደብ አድርጎ የግእዝን፤ ያማርኛን እና ያገውኛን ቃላት በላዩ ደርቦና ዘንቆ በአክሱማውያን መንግሥት ግዛት በደጋው ክፍል ውስጥ የሚነገር የመጤ ቤጃ ሰፋሪዎችና ተስፋፊዎች ቋንቋ እንጂ የግእዝ ልጅ አይደለም። የግእዝ ቋንቋ እንደ ሌሌቹ ሴማዊ ተብዬዎች አረቢኛ፣ ዕብራይስጥ፤ ትግረ ትግርኛ ጉረሮ የሚያስፍቅና የሚሞርድ የፊደላት ድምፅ ከአባ ሰላማ በፊትም ሆነ ኋላ የለውም።

የትግርኛ ቋንቋ ከተፈጠረበት ከሰባተኛው ክፍለ ዘመነ ክርስትና ወዲህ የንግግር ብቻ እንጂ እስከ ቅርብ ጊዜ ድረስ የሥነ ጽሑፍ ቋንቋ አልነበረም።

ትግሬዎች እንደ ዐማራውና አገው ሕዝበ ክርስቲያን ስለሆኑና በጥንታዊው የአክሱማውያን ማዕከላዊ ግዛት ውስጥ መጥተው ስለሰፈሩበት ብቻ የቤተ ክህነት ሰዎች ትክክለኛ ያልሆነ ትረካ ፈጥረዋል። የትግሬዎችን ቤጃዊ ሥር መሠረት፣ መጤ ወራሪ ሠፋሪነትን ሸፍጠዋል። በአንጻሩ "ትግረ፣ ትግርኛ እንዲሁም ዐማርኛና ጉራግኛ የግእዝ ልጆች ናቸው፤ ሴማዊ የሳባ ቋንቋና አበሻት ተብዬ ሥልጡን ነገድ ከእሲያ በተለይም ከአረቢያ የመን ፈልሶ በአፍሪቃ ያክሱምን ሥልጣኔና መንግሥት መሠረተ" እያሉ እንበለ ዕፍረት ተረት ተረት ለዝንተ ዓለም አናፍሰዋል። እዚህ ላይ አስረስ የኔሰው የመሳሰሉትን ታላቅ ሊቃውንት መኖራቸውና ትክክለኛውን የኢትዮጵያ ሕዝብ ታሪክና ሥልጣኔ ማሳወቃቸው አይዘነጋም።

በኢትዮጵያ ምድር ከቅደመ ታሪክና ድኅረ ታሪክ የግብፅ ሂግሮሊፍስ ጽሑፋዊ ማስረጃ በግልጽ እንደሚያሳየው አገሩ ፑንት ሕዝቡ አበሻ የቅመማትና የአማልክት ምድር ጠነጠር ማለትም የእግዜር አገር (God's Land) ተብሎ ይጠራ እንደነበር የተረጋገጠ ነው። በዚህም መሠረት የጥንት ግብፅ ፈርኦኖችም የዘር ግንዳቸው ከምድረ ፑንት ከኢትዮጵያ እንጂ ከእሲያ ሴማዊ ተብዬ ዘላን አረብና ዕብራዊ ተብዬዎች ወገን አልነበረም።

የጥንት ኢትዮጵያ ነዋሪዎች የፑንት አበሻዎች፤ ዳማታውያን፣ አክሱማውያን ግእዝ፣ አገው፣ ዐማርኛ ወዘተረፈ የሚናገሩ ነባር ነገዶች እንጂ ትግሬ ቤጃዎች ግን በጭራሽ አልነበሩም። የጥንት ግብፅ ፈርኦናዊ መንግሥትና ሕዝብ ባሕል፣ ሃይማኖትና ቋንቋ በቀጥታ ከአማርኛና ከአገውኛ እና ሌሎች የኢትዮጵያ ነገዶች ጋራ ይዛመዳል። ይህን መሠረታዊ ሐቅ ያውሮፓና አገር በቀል ምልምሎቻቸው የኢትዮጵያን ሕዝብ አፍሪቃዊ ሥር መሠረትና ምንጭ ክደውና ፍቀው አበሻ የተባለ ከሴማዊ ሳባውያን ወገን የሆነው ነገድ በወረራ ቅኝገዥነት ያክሱምን ሥልጣኔ ፈጠረ፤ ሴማዊ ቋንቋ ግእዝን፣

ከጥቁር አፍሪቃውያን የተለየ ያበሻ ሕዝብ ክልስልስ ገጽታንና ቁመናን ማለትም የፊት መልክን፤ ያፍንጭያ፣ የፀጉር፣ የቆዳ ቀለምን ወዘተረፈ እየተባለ ያልተናፈስ ከቶ ምንም ነገር የለም። በእርግጥም ክልስና መጤቃ ሕዝብ በዓለም ላይ ከሁሉ በተቀዳሚ አረቦች፣ ይሁዳውያንና ያውሮፓ ነጭ ተብዬዎች መሆናቸውን የማያውቅ የለም። የእንግሊዝ፣ የስፔን፣ የፈረንሳይ፣ የጣሊያንና ጀርመን ወዘተረፈ ሕዝቦች ሁሉ ሲበዛ የተቀያየጠ ዘርያ እንጅ ከአንድ የነጭ ዘር ግንድ የተገኙማ አይደለም። የጥንት ግሪኮች፣ ሮማውያንና ውላጆቻቸው ሁሉ እንደ አረብና ይሁዲ ከጥቁር ሕዝብ ዘርያ የተዳቀሉ፤ ነበሩ፤ ነቸው። ያረብ ዘር የቀይና ጥቁር መጢቃ ውጤት በመሆኑ በቋንቋ ቢመሳሰልም በዘር ግን ከሁለት ወገን ነው። በኢትዮጵያ ስለ አበሻ ሴማዊ የሳባ ቅኝገዥዎች የአሠልጣኝነት ተልእኮ የተናፈሰው የአክሱምን ጥንታዊ የጥቁር ሕዝብ ሥልጣኔ የነጮች ፈጠራ እንጂ የጥቁሮች አይደለም ለማለት የተቀነባበረ ሴራ ነው። የጥንት ግብፅ ጥቁሮችን ነጭ ለማድረግ ምድረ ዘረኛ ያላደረጉት ሙከረና ቆርጦ ቅጠላ የለም። ከዘረኝነት ዐይነ ሕሊናው ለጸዳ አስተዋይ ስለምን በኢትዮጵያ ውስጥ ሴማዊ ተብለው የተፈረጁት ጥቂት ነገዶች ከነባሩ አገው፣ ከፊቾ፣ ወላይታ፣ ሃድያ፣ ከምባታ፣ ኩናማ፣ እናሪያ፣ ጋሞ፣ ጎንጋ፣ የም፤ ወዘተረፈ እንዲሁም ከሱማሌ፣ ከኦሮሞ፣ ከአፋር፣ ከቤጃ ከቻድ፣ ከፉላኒ፣ ከተዋረግ፣ ከሂማ፣ ከቱቱሲ፣ ከኑቢያ፣ በመልክ ቅርፅ አልተለዩም ብሎ እንዲጠይቅ ያደርገዋል። በኢትዮጵያና አካባቢዋ ከምዕራብ እስከ ደቡብ አፍሪቃ ያለው ሕዝብ ዘሩ አንድ ነው። ከአፍሪቃም አልፎ በእሲያ በአረብ ሰላጤ፣ በኢራቅ፣ በኢራን፣ በሕንድና ፓኪስታን፤ በፊሊፒኖ፣ በእንዶኒሺያ፣ ፓፑዋ ጉኔያ፣ አውስታራሊያና ታስማኒያ እንዲሁም ፖሊኔሲያ ደሴቶች ውስጥ የሚኖር <u>የኢትዮጵያ ዘር</u> ይገኛል። በመሆኑም ያበሻ ሳባዊ ተብዬ ዘር ከአረቢያ ፈልሶ በአፍሪቃ ምድር ከነባሩ ጋራ ተቀይጧል የሚባለው ተረት ተረት ውደቅ ነው። ኢትዮጵያ ከጥንት ግብፅ ፈርኦናዊ መንግሥትና ከኩሻዊው የመን ጋራ መልካ ምድራዊ ጉርብትና የነበራት ጥንታዊት ብቸኛ የጥቁር ሕዝብ አገር ናት። ስለዚህም ነው እጅግ ብዙ ያማርኛ ቃላት በጥንት ግብፅ ቋንቋ ውስጥ የሚገኙት፣ ተመሳሳይ ተውላጠ ስሞች፣ የግሥ ርባታና ሰዋስዋዊ አገባብና ተመሳሳይ የድምፅ አወጣጥና ፊደሎች ያላቸው መሆኑን በተጨባጭ ማስረጃ ማገናዘብ ይቻላል።

<u>የትግሪኛ ቋንቋ መቼና እንዴት ተፈጠረ</u>?

የትግሪኛ ቋንቋ ዋና ሥር መሠረቱ የቤጃዎቹ <u>ትግረ</u> ሲሆን የተፈጠረውም ከ7ኛው እስከ ስምንተኛው አጋማሽ ክፍለ ዘመን የኢትዮጵያ አክሱም መንግሥት በውጭያዊና በውስጣዊ ኃይሎች ተጽዕኖ ሲወድቅ በተከሥተው ሁኔታ ዐቢይ ወሳኝነት ነው።

በአረቢያ ባሕረ ሰላጤ ምድር የእስልምና ሃይማኖት መፈጠርና በግብጽ ላይ መስፋፋት ምክንያት የኢትዮጵያ አክሱም መንግሥት የቀይ ባሕር ዳርቻ ግዛቱንና የንግድ መስመሩን ለመቆጣጠር አልቻለም። ነቢዩ መሐመድ በጎሣ ተከፋፍሎ በጣኦት አምላኪ የነበረውን ያረብ ዘላን ሕዝብ በሃይማኖትና በፖለቲካዊ አስተዳርደር አንድ አድርጎት ከሞተ በኋላ ተከታዩ ካሊፋ ማለትም እንደራሴው አቡ በከር ከአረብ ባሕረ ሰላጤ አገር ውጭ ሌላ ግዛትን የፋርስና የባንዛንታይን ኦርቶዶክስ ክርስቲያን አገርን ለመያዝ ጦሩን አዘመተ። ቀጣዩ ተተኪ ካሊፋ ኡመር ከ630 እስከ 640 ዓ.ም ባለው ጊዜ ሶሪያን፣ ፍልስጥኤምን ፋርስን በአፍሪቃ ግብፅንና ኖባን ወረረ። በዚሁ የአረብ እስላም መስፋፋት ዘመቻ የቀይ ባሕርን ንግድ መሥመርና የኢትዮጵያ ግዛት የነበሩት ዳሕላክ ደሴቶች ሁሉ ተያዙ። አመቺ አጋጣሚውን በመጠቀም የአክሱም ገባር የነበሩት ልዩ ልዩ የቤጃ ዘላን ጎሣዎች አምፀው እነሱም በተራቸው በወረራና ዘረፋ መስፋፋት ጀመሩ። ወረራውን በግንባር ቀደም ከመሩት የተለያዩ ቤጃ ጎሣዎች አስቀድሞ በዘመነ አጤ ኢዛና የአክሱም ግእዝ ቋንቋንና የክርስትና ሃይማኖትን ተቀብለው የነበሩት ሓባብ ትግረ ቋንቋ ተናጋሪዎች ናቸው። (E. Haberland, H. Straube, 1963)

በሰባተኛው ክፍለ ዘመን የአረቦች መስፋፋት ሳቢያ ቤጃ ትግሬዎች የአክሱምን መንግሥት በወረራ አሶግደው መስፈር ሲጀምሩ ነው የነባሩን ሕዝብ ቋንቋ የግእዝ፣ ያገው፣ ያማራ፣ የሳሆ፣ ወዘተረፈ ቃላትን ወርሰው ከበደውያ ቋንቋቸው ጋራ ዘንቀው ትግሪኛ መናገር የጀመሩት።

ለምሳሌ ከአፍሪቃ የተሠረቁት ጥቁር አሜሪካውያን እንግሊዘኛ ቋንቋ ይናገራሉ ነገር ግን ከእንግሊዝ ነጭ ዘር አንግሎ ሳክሶን ተብየው ክልስ ክልስልስ ወገን ግን አይደሉም።

ቤጃ ትግሬዎች የግእዝን ቃላት ቀያይጠው ስለተናገሩና በጥንታዊው የአክሱም ግዛት ዛሬ ተስፋፍተው ሰፍረው ስለተገኙ በምንም ተአምር አክሱማዊ አያደርጋቸውም።

በኢትዮጵያ ታሪክ ከሰባተኛው እስክ ዘጠነኘው አጋማሽ ያለው ጊዜ የጭለማ ወቅት ተብሎ ነው የሚታወቀው። ይህም አክሱም ታላቅ መዲና መሆኗ ያቆመበት፤ የአክሱም መንግሥትና ሥልጣኔ የወደቀበት ዘመን ነው። የትግሬ ቤጃ መጤ ወራሪዎች የአክሱም መንግሥትን ከመዴናው አባረው ከመረብ በላይና በታች ተንሰራፍተው ሰፍረዋል። ክርስቲያን ሆነው የነባሩን ግእዝ አገው ቋንቋ ዘንቀው በመናገር ባሕሉንና ምድሩን ወረሰዋል።

ያክሱምን ጥንታዊ ሥልጣኔን ትግሬዎች እንደፈጥሩት ተደርጎ የትግሬ ጠባብ ጎሰኞች ብዙ ዘላብደዋል። ዛሬ በዚህ ስፍራ ትግሪኛ ተናጋሪዎች ከሰባተኛው አጋማሽ ምዕተ ዓመት ወዲህ ሰፍረውበት ስለተገኙ ብቻ የጥንታዊው አክሱም የትግሬ ጎሣ ሥልጣኔ እንደሆነ አስመስለው የፈጠራ ተረት ተረት ይተረካል።
የወያኔ ትግሬ ወንበዴ ቀንደኛ መሪ የነበረው አቶ መለስ ዜናዊ ለሊቢያው ጋዳፊ አረብ የመናዊ ነኝ፣ በሌላ ጊዜ ደግሞ "ወርቅ ወረቅ ከሆነው ትግሬ ሕዝብ ወገን ነኝ" ብሎ ልክ እንደ ዱቼ ሙሶሎኒ ባደባባይ ሲያጓራ "ያክሱም ሐውልት ለጉራጌና ለወላሞ ምኑ ነው? " ወዘተረፈ እያለ ወሻክቷል።

<u>ያክሱም ሐውልትና ሥልጣኔ ለቤጃ ትግሬ ምኑ ነው?</u>

ያክሱም ሐውልት ሆነ ጥንታዊው የአበሻ ሕዝብ ሥልጣኔ ለቤጃ መጤ ሰፋሪዎች ከቶ ምናቸውም አይደለም። ለመሆኑ የኦቶማን ቱርክ በቅርቡ በ16ኛው ክ.ዘመን በትንሹ እሲያ በግሪክ ምድር መስፈር በዚያ የሚገኘው የጥንት ሥልጣኔ ቅርስና ፍርስራሽ የቱርክ ሳይሆን የጥንት ግሪካውያን ነው። የጥንት ግብፅ ሥልጣኔና ቅርስ የአፍሪቃ ጥቁር ነባር ሕዝብ እንጂ ያረብ እስላም መጤ ወራሪ ሰፋራ በጭራሽ አይደለም። በአሜሪካ አህጉር በሁሉም ስፍራ የሚገኘው የታሪክና የሥልጣኔ ቅርስና ውርስ የነባሩ ሕዝብ የኢንካ፣ የማያ፣ ጠይም ሕዝብ ዘርያዎች እንጂ የመጤ ወራሪ ያውሮፓ ቅኝ ገዥ ሰፋሪዎች እንዳልሆነ ሁሉ ያክሱም ኢትዮጵያ ስልጣኔም የግእዝ አገው፣ ዐማራ ጉራጌ፣ ጋፋት፣ ጋሞ፣ ካፋ፣ ሂናሮ፣ ወዘተረፈ እንጂ የትግሬ ቤጃ መጤ ሰፋሪ አይደለም።
ታዲያ! የወያኔ ትግሬ ሕወሐት (TPLF, May 1983) ነፃ አውጭ ድርጅት መርሃ ግብር መግቢያ ላይ የሰፈረውን መጥቀስ እዚህላይ አስፈላጊ ነው።

> <<የትግሬ ሕዝብ የበለጸገ የሺህ ዓመታት ባለታሪክ ነው። ባለፈው ዘመን በተለያዩ ስሞች ማለትም አክሱማውያን፣ አበሾች፣ ወዘተረፈ ተብሎ ይጠራ ነብር። በ1000 ዓዓ ገደማ የዛሬዋ ትግራይ ነባር ሕዝብ ናይሎቲክና ካማውያን ያአፍሪቃ ሕዝቦች ወገኖች በጣም ኋላቀር የጋርዮሽ ሥርዓት የሚኖሩ ነበሩ... የደቡብ አረቢ-ያ ነገዶች ሳባውያን፣ አጋዚያን፣ አበሳትና ሂማሪያት ቀይ ባሕርን ተሻግረው በትግራይና በኤርትራ ሠፈሩ። <u>እነዚህ ነገዶች ከነባሩ ሕዝብ የላቀ ሥልጣኔ ደረጃ ላይ ነበሩ</u>። (ሠረዝ የተጨመረ)
>
> The people of Tigray have a rich history of thousands of years. In the past, they were known by various names such as Axumites, Habeshas, etc. Before 1000 BC, present day Tigray was inhabited by Nilotic and Hametic peoples of African origin, **<u>who led a primitive communual life</u>**.....the tribes of South Arabian origin known as the Sabean, Agazeans Habeshats, and Himyarites began to cross the Red Sea and settle in the areas which are today Tigray an Eritrea. These tribes were at a more advanced stage of development than the indigenous people. / People's Democratic programm of TPLF, May 1983) >>

የትግሬ ልሂቃን የቤጃ ዘላን ውላጅ መሆናቸውን ሸፍጠው፤ ከአረቢያ ባሕረ ሰላጤ ምድር ሴማዊ ተብዬ ሳባውያን፣ ሒማያራውያን ወዘተረፈ የመን አረብ ወገን ነን እያሉ የሚቀባጥሩት ቅንጣት ታህል እውነት የሌለበት ፍጹም ተረት መሆኑን አንድሬ ዛቦርስኪ (1971) እንዲሁም ሙዚንጅርና ኮንቲ ሮዘነ ያደረጉት ጥናት ያረጋግጣል።
በመጀመሪያ ደረጃ በየመን ሳባ፣ ሂማየር፣ ሃድራማውት ያክሱም መንግሥት ገባርና ጥገኛ እንደነበሩ ከ፩ኛው እስከ ፯ኛው ምዕተ ዓመት ዘመነ ክርስትና እጅግ ሰፊ የታሪክ ሰነዶች ይገኛሉ።
እነ ንጉሥ ገደረ፣ ንጉሥ ኢዛና አጤ ካሌብ ወዘተረፈ እራሳቸውን የአክሱም፣ የሂማየር፣ የካሱ፣ ሳባ፣

የሀበሻ፣ የረያዳንና የሳልሂን፣ የጥቁሮችና የቤጃ በማለት ይገልጻሉ። የመን በኢትዮጵያ ቅኝተገዥነት ለ75 ዓመታት ተገዝታለች።

በአፍሪቃው ክፍል በሰሜን ምዕራብ ሰባ-ኖባ፣ አሎዲያ፣ ሙኩራ፣ ኖባዲያ ከተባሉት ክርስቲያን መንግሥታት ከአክሱም መንግሥት ጋራ ሰፊ ግንኙነት እንደነበራቸው ይታወቃል።

<u>የጥንት አበሻ ጥቁር ሕዝብ</u> ነው ቀይ ባሕርን ተሻግሮ በየመንና መሶጵታሚያ ስፍሮ ቀዳሚ ሥልጣኔውን ከጥንት ጀምሮ ያስፋፋው። በየመን የሂሜየር፣ የሳባና የሃድራማውት መንግሥታት በአክሱም አጤዎች ርዳታና ቅኝ ተገዥነት የሚኖሩት ርስ በርሳቸው በጎሣ ተከፋፍለው ዘወትር የሚዋጉ ነበሩ እንጂ ከኢትዮጵያ አክሱም መንግሥትና ሥልጣኔ የቀደመ ታሪክና ሥልጣኔ በጭራሽ የላቸውም።

ስለዚህ ማን ይገረማል ወያኔ ትግሬና ሻዕቢያ ያለም ዘረኞችና ያውሮፓውያን ምዕከላዊነት (Eurocentric) የፈጠራ ትረካን እንደ በቀቀን ስምተው አቀንቃኞች ሁሉ የቀጣሪዎቻቸውን ተልዕኮ ማለትም የነጭ ዘር የበላይነትና አሰልጣኝነት፣ ያፍሪቃ ጥቁር ሕዝብ ዘርያዎች የሆኑትን የኢትዮጵያ ምድር ነዋሪ ነገዶች ካማውያንና አባያውያን

ሕዝቦችን ሥልጣኔየለሽና አውሬነት ከፍ ብሎ ያሰፈሩት ትርኪ ምርኪ በግልጽ ያስረዳል። እነዚህ በጣም ዝቃጭ ሹምባሽ ቅጥረኞች ዓይናቸውን በጨው አጥበው የወያኔ ትግሬ አዲስ ታሪክ ፈጥረው ለፍፈዋል። እንበለ እፍረት የዓለም ሥልጣኔ መነሻው ከትግራዎት-ተጋሩ እያሉ ፍፁም ትርኪ ምርኪ ይቀባጥራሉ።

ነገር ግን የኩሻውያን ሕዝቦች በዓለም ላይ ከአፍሪቃ አባይ ሸለቆ እስከ ሕንድ ድረስ የላቀ ሥልጣኔ እንደነበራቸው የተረጋገጠ ነው። በኢትዮጵያ ለምሳሌ የነገደ ኩሽ የአገው ሕዝብን በተመለከተ ጂ.ፒ ሙድሮክ (Africa and Its peoples and their culture history,1959, p. 182) እንደ ገለጹት ማለትም፤

.. the Agau are one of the culturally most creative peoples on the entire continent.

ነገደ አገው ከመላው አፍሪቃ አህጉር ከፍተኛ ባሕል ፈጣሪዎች አንዱ ሲሆኑ በኢትዮጵያ ምድር ከጥንት አበሻ ሕዝብ የቅመማቅመምና አማልክት አገር ከጥንት ግብፅ ፈርኦናዊ መንግሥት ጋራ ቀጥተኛ ግንኙነት በዘር፣ በሃይማኖት፣ በባሕልና ቋንቋ ለአያሌ ሽህ ዘመናት የነበረቸው በመሆኑ ምክንያት ያማርኛ እና ያገውኛ ቋንቋ ከጥንት ግብፅ ቋንቋ ጋራ በቃላት፣ በፊደል ድምፆችና ሰዋስዋ አገባብ የሚመሳሰሉት። የአክሱም ጥንታዊ ከተማም ከሥር መሠረቱ እንደ ናፐታና መረዌ የሰሜን ምሥራቅ አፍሪቃ ነገደ ኩሻውያን ዋና መዲናቸው ሆኖ የቆየው።

እውነት ነው የሰብል፣ የፍራፍሬ፣ የቅመማቅመም፣ ዕፀዋትና እንዲሁም እንስሳትን አላምደው ለዓለም ያበረከቱ ጥንታዊ ኢትዮጵያውያን አገውና አማራ ነበሩ እንጂ "ሴማዊ" ዘላን አረብና ይሁዳ ተብዬዎች ከቀይ ባሕር ማዶ ፈልሰው በኢትዮጵያ ምድር ሥልጣኔ አላመጡም። በዓለም ታሪክ እንደሚታወቀው ዘላን በደዊ፣ ኋላቀር አረመኔዎች ሁሉ ፀረ ሥልጣኔ አፍራሽ አውዳሚና ዘረፊ እንጂ መሥራችስ አልነበሩም። የሮማውያን የቄሳር መንግሥት የወደመው በጀርመን ዘርያ ዘላን ቫንዳል በተባሉት ወረራና ዝርፊያ ነው። የሞንጎል ዘላኖች መሪ ጂንግስታን ከቻይና እስከ ምሥራቅ አውሮፓ ሮም አቅራቢያ ድረስ በዘረፋና ግድያው አውሮፓን በከፍተኛ ፍርሃትና ስጋት ውስጥ ከቶት ነበር።

ሴማዊ አረብና ዕብራውያን ይሁዲ ተብዬ ውጥንቅጥና ድቅል ጎሣዎች ቀይ ባሕር ማዶ በአረብ ባሕረሰላጤ ምድር በስተሰሜን በኩል በሚገኘው በረሃማ ክፍል በጣም ኋላ ቀር ዘላንነት ደረጃ ላይ የነበሩትና እስከዛሬም ያሉት በደዊዎች ዘወትር ርስ በርስ ሰፋጁ በነበሩበት ዘመን በደቡባዊው ክፍል ኩሻዊ ጥቁር ነባር ነዋሪዎች ግን በቋሚ ሠፋሪነት በግብርና እንዲሁም በንግድ የሥራ መስክ ተሰማርተው ነበር። ኩሻውያን ከአፍሪቃ እስክ መሶጵታሚያና ሕንድ ድረስ በሚገኘው ስፍራ በቋሚ ሰፋሪነት በግብርና፣ በንግድ በከተማ ግንባታ ወዘተረፈ ከፈተኛ የሥልጣኔ ዕድገት ደረጃ የነበራቸው መሆኑ የተረጋገጠ ነው።

በኢትዮጵያ ወያኔና ሻዕቢያ ቅጥረኞች ሥር መሠረታቸው ከዘላን ቤጃ -ትግሬ መጤ ሠፋሪ መሆናቸውን ደብቀውና ክድው የማይታወቅ እየመሰላቸው ካሳባ፣ ከሂሜየር፣ ከአጋዚያን፣ ከአበሻ፣ ከአክሱም ወገን እያሉ የሚያናፍሱት የፈጠራ ተረት እንደሆነ ማሳወቅ ግድ ብሏል። በቀጠዩ ስለ ሻዕቢያ ልሂቃን ትረካ በሰፊው ይቀርባል።

ኢትዮጵያ ለዘለዓለም ትኖራለች!!!

ቅጥረኛው ወያኔ ትግሬ ማፊያ ጥርቃሞ ይወድማል!!!

ከእነ ገብሬ ጉልቱ (ክተር) ወይዘረሮ የውብዳር አቶ ገሞራው ማንያዘዋል